

Sex-ratio bij de bergeend in de winter

Jan Hulscher.

Tijdens de strenge winter 1984/1985 zijn er op Schiermonnikoog nogal wat Bergeenden omgekomen, waaronder meer mannetjes dan wijfjes (Hulscher 1985). Dit deed de vraag rijzen of er 's winters meer mannetjes dan wijfjes in de Waddenzee aanwezig zijn. Ook de afgelopen winter (1985/1986) was streng en weer kwamen op Schiermonnikoog Bergeenden om. Van twaalf adulte vogels kon de snavel worden gemeten, de lichamen waren al zo ver vergaan dat vaststelling van het geslacht door middel van sectie niet meer mogelijk was. Bij twee exemplaren kon ik nog wel de de zogenaamde Bulla ossea aantonen, een asymmetrische dunwandige benige zakvormige uitgroeiing van het stemapparaat (de syrinx) die bij alle eendachtigen alleen bij de ôô voorkomt.

De snavellengten van de twaalf gemeten adulte vogels waren: 49.0, 49.0, 52.0, 53.3, 54.0, 54.1, 54.3, 55.4, 55.5, 57.0, 58.0, 58.7 mm. Daar er geen overlap in snavellengte is tussen de sexen (Hulscher 1985) mogen we aannemen dat de snavels van 52 mm en langer aan een mannetje hebben toebehoord en die van 49 mm aan vrouwtjes, we komen dan op een sex ratio 10 ôô:2 ♀♀, dus ook nu weer een overmaat aan mannetjes.

Nu blijken er in beide winters in het Deltagebied ook veel Bergeenden omgekomen te zijn en een aantal hiervan is op geslacht en leeftijd onderzocht. Eric Martejn was zo vriendelijk deze gegevens ter beschikking te stellen (Marteijn & Meininger 1986). Vatten we de gegevens van Schiermonnikoog en het Deltagebied voor beide jaren

samen dan krijgen we het volgende overzicht (tabel 1):

Niet alleen in de Waddenzee, maar ook in het Deltagebied waren er onder de omgekomen Bergeenden in beide jaren meer mannetjes dan vrouwtjes, althans wat betreft de adulte vogels. Voor de tweede kalenderjaars was dit in het Deltagebied in de winter van 1984/1985 ook het geval maar niet in de winter 1985/1986, toen de sex ratio ongeveer één op één was.

Hoewel we de mogelijkheid van selectieve sterfte van mannetjes onder koude stress omstandigheden open moeten laten (Hulscher 1985), lijkt het toch waarschijnlijker dat er bij strenge vorst meer mannetjes dan vrouwtjes in de Nederlandse overwinteringsgebieden aanwezig zijn.

Of dit onder normale winterse omstandigheden ook het geval is en waar de wijfjes dan naar toe gaan is niet duidelijk. In de Schotse overwinteringsgebieden schijnen er, althans in januari, eveneens meer adulte mannetjes dan vrouwtjes te zijn (Patterson 1982). Misschien zakken de vrouwtjes meer zuidelijk af tot aan de Franse overwinteringsgebieden die vooral liggen in Normandië en Bretagne.

Literatuur:

Hulscher, J.B. 1985. Zijn er 's winters meer mannetjes dan vrouwtjes Bergeenden in de Waddenzee? De Grauwe Gors 13: 26-28.

Marteijn & Meininger 1986 (in voorbereiding), Watervogelsterfte in het Deltagebied tijdens de strenge winter van 1984/1985 en 1985/1986. Rapport RWS Dienst Getijdewateren.

Patterson, J.J. 1982. The Shelduck. Cambridge University Press, Cambridge.

	Schiermonnikoog			Deltagebied					
	adult ♂♂	♀♀	% ♂♂	adult ♂♂	♀♀	% ♂♂	2 ^e kj ♂♂	♀♀	% ♂♂
jan/feb 1985	13	4	76.5	55	19	74.3	11	2	84.6
jan/feb 1986	10	2	83.3	65	36	64.4	29	30	49.2
	23	6	79.3	120	55	68.6	40	32	55.6

Tabel 1 Aantallen gevonden vorstslachtoffers van de Bergeend